

oros, ukrán, belorusz, litván, grúz és más volt szovjet tagországok könyvtáraival és információs központjaival. Pénzügyi támogatásra, orosz és külföldi forrásokra csak a központok felállításának évében van szükség, a továbbiakban nonprofit intézményként fognak működni.

/SHRAIBERG, Y.: The telecommunication revolution in Russia: new ways for international cooperation. A project initiated by the Russian-American Information Library and Analytical Center. = FID News Bulletin, 46. köt. 10. sz. 1996. p. 294-309./

(Viszocsekné Péteri Éva)

A lengyel felsőoktatási központi könyvtárak helye és szerepe

A felsőoktatási központi könyvtárak helyének és szerepének változását csupán a politikai, társadalmi és gazdasági változások meghatározottságában lehet értelmezni. Ezek jegyében a felsőoktatási intézmények oktatói és használói, a külső használókról nem is beszélve, e könyvtáraktól elvárják, hogy

- szolgáltatásaik legyenek gyorsak;
- az állományuk igazi gyűjtemény legyen, kiteljesült forrástájékoztatót valósítsanak meg;
- működtessenek gyors „összintézményi” lelőhely-tájékoztatót;
- kínáljanak reprográfiai lehetőségeket;
- tegyék lehetővé a kilépést a világ információforrásaihoz.

E követelményeknek csupán akkor tudnak megfelelni a szóban forgó könyvtárak, ha

- könyvtári-tájékoztatói eljárásaikat automatizálják;
- saját adatbázisokat létesítenek, illetve fejlesztenek;
- képesek az információk számítógépi hordozón történő cseréjére;
- tapasztalatcsere és a közös megoldások végett együttműködnek más könyvtárakkal.

Mindehhez jóval több pénz kellene, illetve ki-egyenlítettébb, a részérdekeket kevésbé érvényesíteni hagyó dotálás. Noha a Tudományos Kutások Bizottságának köszönhetően az alapvető folyóiratokat ma már be lehet szerezni a külföldi kiadótól, de a választék bővítésére már alig van mód. A CD-ROM-on megjelenő folyóirat-változatok beszerzése előtt ugyancsak szűk lehetőségek adódnak drágább voltuk miatt. Ezzel szemben továbbra is válságban van a monográfiagyűjtés, különösen az alapvető monográfiák megfelelő példányszámú beszerzése.

Eközben szinte valamennyi felsőoktatási intézményben nőtt a hallgatói létszám, az új oktatási formák (levelező, esti, menedzser-, licenccátus tanfolyamok) és irányzatok (marketing, ökológiai, turisztikai, idegen nyelvi, közgazdasági szakoso-

dások) széthúzták a gyűjtőköröket, s ezáltal sok helyütt egyszerűen „bedugultak” az alapvető szolgáltatások (sokszorosan előjegyzett kölcsönzési szándék, sorban állás az olvasótermek előtt stb.).

Az érintett könyvtárak most kénytelen-kelletlen azt tervezik, hogy a „külső olvasók” számára térítéshez kötik a szolgáltatások jelentős részét. Így térítést szednének a rövid és a hosszú határidejű kölcsönzésekért, a telex használatáért, az olvasótermi használatra jogosító igazolványért, a CD-ROM bázisokban való keresésért. (Van, ahol már léptek is ebben az irányban.)

Az új technológiák és a nyomukban elérhetővé váló szolgáltatások terjedése megköveteli a könyvtárosok intenzív továbbképzését. A számítógépesítési tanfolyamokon kívül marketing- és könyvtárvezetési tanfolyamok szervezésére is szükség van, hiszen a történelmi helyzet felettébb „elemzésigényes”. Az olvasói szükségletek, a szolgáltatási költségek, a költségvetési előirányzatok, a működési hatékonyság szüntelen elemzés-szondázása nélkül nem lehet a felsőoktatási központi könyvtárak helyzetét stabilizálni sem a felsőoktatási intézményen belül, sem rajta kívül.

Nem kevésbé szükséges a belső szervezet átalakítása, illetve a hosszabb távú tervezés. A reformok folyamányaként előbb-utóbb új „arculatú” felsőoktatási könyvtárak állnak majd használóik rendelkezésére. Referált szerzőnk szavaival élve, „nyitott, hozzáférhető, segítőkész, alkalmas és érdekes helyekké fognak válni”, olyan helyekké, amelyek a legkülönbözőbb forrásokból származó információgazdagságukat tudják majd kamatoztatni a tudományos kutatás és a felsőoktatás javára.

/BARAŃSKA-MALINOWSKA, B.: Miejsce i rola biblioteki akademickiej wobec przemian. = Poradnik Bibliotekarza, 6. sz. 1997. p. 1-4./

(Futala Tibor)